

TŐKEY BALÁZS

DEZSŐ GYULA

(1887–1972)

I. Életrajz

Dezső Gyula 1887. június 13-án született Nagykőrösön,¹ bár van olyan forrás is, amely születési dátumként 1887. június 15-ét jelöli meg.² Édesanyja *Feichtinger* Octavia Franciska, édesapja *Dezső* Gyula, a helyi református tanítóképző intézet tanára volt. A nagykőrösi Arany János Református Főgimnáziumban végezte középiskolai tanulmányait és tett érettségi vizsgát.³

Jogi és államtudományi tanulmányaival kapcsolatban szintén kissé ellentmondások a rendelkezésünkre álló adatok. A Szegedi Egyetemi Almanach szerint 1906-ban szerzett államtudományi oklevelet, majd 1907-ben lett a jogtudományok doktora úgy, hogy egyetemi tanulmányait a párizsi, milánói, berlini, budapesti és kolozsvári egyetemen végezte.⁴ Ezzel szemben a debreceni források szerint csak 1909. február 27-én szerzett államtudományi doktori oklevelet, jogi doktori diplomát pedig 1913. április 12-én kapott a kolozsvári Ferenc József Tudományegyetemen.⁵

Karrierje során több jogakadémián is tanított: 1914-től a Máramarosszigeten, 1921-től Sárospatakon és 1923-tól Kecskeméten.⁶ Máramarosszigeten 1918-ban lett nyilvános rendkívüli tanár a Római Jogi Tanszéken, majd 1920-ban rendes tanár,⁷ Kecskeméten pedig címzetes nyilvános rendkívüli tanárként oktatott 1926-tól.⁸

Egyetemi oktatói pályafutása Debrecenben kezdődött, itteni magántanári kinevezését 1922-ben erősítette meg az illetékes miniszter,⁹ majd a debreceni kar javaslatára lett 1937-ben egyetem nyilvános rendkívüli tanár, végül 1941-ben egyetemi nyilvános ren-

---

¹ LISZTES – ZALLÁR 1971, 23. p.

² P. SZABÓ 2014, 609. p.

³ Uo.

⁴ LISZTES – ZALLÁR 1971, 23. p.

⁵ P. SZABÓ 2014, 609. p.

⁶ STIPTA 2019, 225. p. A kezdő időpontok az egyes forrásokban egymástól eltérnek, vesd össze még LISZTES – ZALLÁR 1971, 23. p. és P. SZABÓ 2014, 609. p.

⁷ P. SZABÓ 2014, 609. p.

⁸ STIPTA 2019, 225. p.

⁹ P. SZABÓ 2014, 610–611. pp.

des tanár.¹⁰ A debreceni kar szünetelésével került 1949-ben Szegedre, onnan vonult nyugdíjba 1951-ben.¹¹

Élete során számos tárgyat oktatott, így különösen házassági jogot, kártérítési jogot, kötelmi jogot, öröklési jogot, személyi jogot, dologi jogot, zálogjogot, alapítványi jogot, biztosítási jogot, bányajogot, magyar polgári törvénykezési jogot és munkajogot, valamint római jogot. Sőt helyettesítő tanárként még művelődéstörténetet, büntetőjogot, közgazdaságtant és statisztikát is tanított.¹²

Dezső Gyula életében számos jogakadémiai, valamint egyetemi pozíciót is betöltött: a kecskeméti jogakadémián 1922 és 1925 között volt helyettes igazgató,¹³ emellett négyszer dékán is: az 1936/37-es, az 1939/40-es, az 1942/43-as és az 1945/46-os tanévben. Debrecenben 1946-tól lett a Magánjogi Tanszék vezetője,¹⁴ majd az ottani utolsó tanévben (1948/49) ő töltötte be a dékáni tisztséget.¹⁵ Ezután Szegeden lett a Magánjog I. Tanszék vezetője az 1949/50-es tanévben, majd a Munkajogi Tanszéké 1950-től 1951-ig,¹⁶ ekkor vonult nyugdíjba. E pozíciókból adódóan számos esetben kellett beszédeket tartania, ami feltehetően nem eshetett nehezére, mert jó képességekkel megáldott szónok volt. Beszédeinek egy részét még nyomtatásban is megjelentette.¹⁷

Életpályájával kapcsolatban még két elemet kell kiemelnünk: az egyik az, hogy 1917-ben a Magyar Tudományos Akadémia Sztrokay-díjjal tüntette ki *Az objectiv kártérítés tana. Függelék: az erkölcsi kár* című monográfiájáért, amelyet az 1916-ban és 1917-ben megjelent jog-, állam-, társadalom- és közgazdaságtudományi munkák közül a kitüntetésre a legérdemesebbnek találtak.¹⁸ A másik pedig az, hogy a Szladits-féle Magyar Magánjog szerkesztőbizottságának tagja volt.¹⁹

*Dezső Gyula*ról kortársai is igen pozitívan nyilatkoztak. Például a debreceni kar Magánjogi Tanszékére benyújtott pályázatát értékelő ötfős [*Marton Géza* dékán, *Bacsó Jenő*, *Haendel Vilmos* (öt később *Baranyai Béla* váltotta), *Szádeczky-Kardoss Tibor* és *Szentpéteri Kun Béla*] bizottság az alábbiakat fogalmazta meg. „*Dezső Gyula*, amint azt róla mint hosszú idő óta buzgó magántanárunkról közvetlen tapasztalatból is tudjuk, kiválóan nagy szorgalmú, szerény és hűséges munkása a jogi oktatásügynek. A mellett a magánjog tudományának jeles művelője, aki éppen abban a tudománykörben, amely a meghirdetett tanszékhez csatolva van, nagyon becses és a legelőkelőbb tudományos körök figyelmét és elismerését is kiérdemlő dolgozatokkal gazdagította tudományos irodalmunkat. Ama – nem mindennapi – emberek közé tartozik, akiknek tudományos munkássága alapján megállapítható értéke jóval nagyobb, mint amennyit rokonszenves, de szerény egyénisége hirdet.”²⁰

Meglehetősen magas életkort ért meg, 1972. október 15-én, 85 évesen hunyt el.²¹

¹⁰ HOLLÓSI 2007, 92. p.

¹¹ LISZTES – ZALLÁR 1971, 23. p.

¹² P. SZABÓ 2014, 609., 612. és 617. p., valamint HOLLÓSI 2007, 95–96. pp.

¹³ STIPTA 2019, 225. p.

¹⁴ P. SZABÓ 2014, 612. és 617. p.

¹⁵ HOLLÓSI 2007, 290. p.

¹⁶ BALOGH 1999, 92. és 94. p.

¹⁷ P. SZABÓ 2014, 625. p.

¹⁸ Uo. 610. p.

¹⁹ LISZTES – ZALLÁR 1971, 23. p.

²⁰ P. SZABÓ 2014, 613–614. pp.

²¹ P. SZABÓ 2014, 617. p.

II. Tudományos munkásság

Dezső Gyula igen termékeny szerző volt, a legtöbb közleményt megjelentető kecskeméti jogtanárként tekintenek rá. *Sztechlo* Zoltán egy debreceni pályázata kapcsán tudományos tevékenységéről az alábbiakat emelte ki. „Harminc esztendő meghaladó jogirodalmi munkássága ideje alatt önálló könyv alakban megjelent 93 munkája és mintegy 80 cikke. Igen terjedelmes szakirodalmi munkássága úgy a magánjog, mint a jogtudomány egyéb területein; 1618 lapot, tehát több mint 100 ívet tesz ki.”²² Egyes források azonban megjegyzik, hogy e számok kissé túlzónak tűnnek.²³

Kiterjedt munkásságával kapcsolatban a Szegedi Tudományegyetem történetét feldolgozó kötet az alábbiakat emeli ki. „Dezső Gyula az öröklési jog felelősségi kérdéseit boncolgatta, de emellett zálogjogi, kártérítési és cselekvőképességgel kapcsolatos témájú műveket is kiadott.”²⁴ Ezzel szemben *Dezső Gyuláról* elmondható, hogy a magánjog szinte teljes palettáján alkotott. Így születtek többek között római jogi (pl. *Cselekvőképtelenek birtokjoga: dolgozat a római jog köréből*), személyi jogi (pl. *Miképp kellene szabályozni az elmebeteg és fogyatékos elmetehetségűek cselekvőképességét?*), társasági jogi (pl. *A magánjogi társaság*), családi jogi (pl. *A vétkesség kérdése a házassági bontóperben*), dologi jogi (pl. *A közös ingatlantulajdon egyes problémái*), hitelbiztosítéki (pl. *Fejezetek a zálogtan köréből*), általános szerződési jogi (pl. *A teljesítés módja, helye és ideje*), különös szerződési jogi (pl. *Törvénytervezet a kereskedelmi utazók és az alkalmazott ügynökök jogviszonyairól: általános és részletes indokolással*), kártérítési jogi (pl. *Az objectív kártérítés tana. Függelék: az erkölcsi kár*), öröklési jogi (pl. *Az özvegyi jog és a kötelelés kapcsolatai*), valamint munkajogi (pl. *A magyar munkajog vázlat*) művei is.

Erre a meglehetősen nagy terjedelmű tudományos tevékenységre tekintettel a továbbiakban csak néhány, általunk érdekesebbnek tűnő művének bemutatására vállalkozunk.

Dezső Gyula legjelentősebb alkotásának *Az objectív kártérítés tana. Függelék: az erkölcsi kár* című monográfiát tartják, amelyet mindössze harminc évesen írt, és amely munkáért megkapta 1917-ben a Sztrokay-díjat.²⁵ A Grill Károly Kiadóvállalatnál megjelent monográfia a rövid általános bevezető után két részre tagolódik: az első foglalkozik az objektív kártérítéssel, a függelék pedig az erkölcsi, azaz a nem vagyoni kárral. Az általános bevezetés a kötelmek klasszikus felosztásának – azaz, hogy a kötelmek jogügyletből, tiltott cselekményből (károkozásból) és törvényből fakadhatnak – kritikáját adja. *Dezső Gyula* szerint ennek a kategorizálásnak körülbelül annyi értelme van, mint az állatokat kutyákra, macskákra és egyéb állatokra osztani, ugyanis szerinte az első két csoport pontosan körülhatárolt (jogügyletek és károkozás), a harmadik viszont megfoghatatlan (törvényből fakadó kötelmek). Erre tekintettel azt javasolja, hogy ha már feltétlenül ragaszkodunk a felosztáshoz, akkor csak két csoportot alkossunk. Az elsőbe tartoznak a jogügyletből (jognyilatkozatból) fakadó kötelmek, amikor a felek kifejezett akarata a kötelelem létrehozása az akaratnyilatkozatukkal, a másodikba pedig a feleknek azok a magatartásai, amelyeknek nem célja a joghatás kiváltása, de azokhoz mégis

²² STIPTA 2019, 225. p.

²³ P. SZABÓ 2014, 615. p.

²⁴ BALOGH 1999, 53. p.

²⁵ P. SZABÓ 2014, 618. p.

kötelmi joghatások fűződnek.²⁶ Ezzel kapcsolatban megjegyezzük, hogy a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:2. §-ában nevesített kötelelem-keletkeztető tényállások többsége besorolható a *Dezső* Gyula által felállított két csoport valamelyikébe (a jognyilatkozatok közé sorolható a szerződés, az egyoldalú jognyilatkozat és az értékpapír; a második kategóriába pedig a károkozás, a személyiségi, dologi vagy más jog megsértése, a jogalap nélküli gazdagodás, a megbízás nélküli ügyvitel és az utaló magatartás) a jogszabályból, bírósági vagy hatósági határozatból fakadó kötelek kivételével. Az is igaz azonban, hogy ez utóbbiak a klasszikus felosztás szerint sem voltak megfelelően elhelyezhetőek. De ha annyiban pontosítjuk a második csoport meghatározását, hogy oda azok a jogi tények tartoznak, amelyekhez úgy fűz a jogrend kötelmi joghatásokat, hogy hiányzik a felek joghatásokat célzó akaratnyilatkozata, akkor *Dezső* Gyula felosztása a Ptk. által nevesített kötelelem-keletkeztető tényállásokra is alkalmazható.

Az objektív kártérítéssel foglalkozó rész első fejezete a fogalom meghatározás nehézségeivel foglalkozik. Itt arra mutat rá a szerző, hogy a kárnak, a kártérítésnek és a vétkességnek számos meghatározása ismert, ami megnehezíti az objektív kártérítés fogalmának megragadását. *Dezső* Gyula végül arra jut, hogy egy pozitív szempontból (a károkozó magatartása és a kár közötti tárgyi összefüggésből) és egy negatív szempontból (a vétkesség teljes kizárásából) kell kiindulni. Szerinte objektív felelősség elvileg csak szubszidiárius jelleggel állhat fenn, azaz csak abban az esetben, amikor vétkességi alapon nem vonható felelősségre károkozó (ha van vétkes károkozó, akkor az objektív alapon felelősséggel tartozó személynek megtérítési igénye van vele szemben).²⁷ Ez a mai jogban már nem teljesen helytálló, mert pl. az alkalmazottal szemben a munkáltatónak nincs teljes megtérítési igénye a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény 179. §-a alapján (kivéve, ha a munkavállaló szándékosan vagy súlyosan gondatlanul okozta a kárt).

A könyv legnagyobb terjedelmű második fejezete az objektív kártérítés gyakoribb eseteit – így a cselekvőképtelenek és a korlátozottan cselekvőképeselek felelősségét, az állatokért való felelősséget, az alkalmazottért való felelősséget, a megbízottért való felelősséget, az állam tisztségviselőiért való felelősséget, az egyesületnek az előljáróiért és képviselőiért való felelősségét, a veszélyes üzemi felelősséget, a végszükséget és az épületkárt – elemzi. Ezek lényegében megfelelnek a Ptk. által szabályozott tényállásoknak, tulajdonképpen csak az a termékfelelősség hiányzik, amely a monográfia után jelent meg a joggyakorlatban, majd ezt követően elsősorban az uniós jogon keresztül a jogszabályokban. E fejezetből a legérdekesebb gondolat számunkra az objektív felelősség bizonyítási szempontú megközelítése.²⁸ Eszerint az objektív felelősség akkor áll fenn, ha a főszabállyal szemben nem a károkozó vétkessége a bizonyítandó, hanem a károsulté, mert a károkozó csak így kerülheti el a kártérítésre való marasztalást. Emellett „fordított” *déjà vu* érzésünk van akkor, amikor az automobil, illetve a bérkocsi tulajdonosának felelősségével kapcsolatban *Zachár* Gyula álláspontját vitatja a szerző. *Zachár* szerint ugyanis eltérő alapon felel a bérkocsis akkor, ha a szerződéses jogviszonyban lévő utasát éri a kár, és akkor, ha egy kívülálló harmadik személy sérül meg.

²⁶ DEZSŐ 1917, 3–7. pp.

²⁷ Uo. 28. p.

²⁸ Uo. 78. p.

Hiszen a Ptk. *non-cumul* szabályát szigorúan véve egy gépkocsi utasa csak kontraktuális alapon (ez lehet akár ingyenes szerződés is), a gépkocsi által elütött gyalogos viszont veszélyes üzemi alapon érvényesíthet igényt. E megkülönböztetést ma többen is vitatják,²⁹ ahogyan Dezső Gyula szerint is azonosan kell megítélni a két esetet, igaz, ő nem az objektív felelősség mellett foglal állást.³⁰

A harmadik fejezet a Polgári Törvénykönyv 1900-as és 1913-as tervezetét, illetve javaslatát tekinti át az objektív felelősségre tekintettel. Ezzel kapcsolatban a szerző kritikával illeti azokat a minisztériumban szervezett állandó bizottság által megfogalmazott módosításokat, amelyek az objektív felelősség alkalmazását számos területen korlátozták volna az eredeti tervezetekhez képest (pl. közhivatalnokokért való felelősség, az iparosnak az üzemi berendezéseinek hiányaiért való felelőssége és a telek tulajdonosának felelőssége az összeomló épületért).³¹

A negyedik fejezet a vonatkozó hazai bírói gyakorlatot mutatja be, illetve elemzi. Ezen a téren leginkább az ügy urának az ügyvivőért való felelősségével foglalkozik, mert e problémakörrel kapcsolatban fejlődött ki a legnagyobb vita. Ugyanis a királyi Curia jogegységi tanácsának 13. számú polgári döntvénye a következőt mondta ki. „*Aki valamely ügyének ellátására maga helyett mást rendel ki, azért a kárért, amelyet a ki-rendelt az ügykörébe eső tennivalók teljesítésében harmadik személynek okoz, csupán saját vétkessége esetében felel.*” A jogegységi határozat indokolása arra hivatkozik, hogy a vétkességen alapuló felelősség irányában fejlődött a hazai jogszokás.³² Dezső Gyula azonban számos vonatkozó bírói döntést megvizsgálva a jogegységi határozattal szemben arra a következtetésre jut, hogy az ügy urának az ügyvivőért való felelőssége területén a hazai joggyakorlatban „*a vétkesség nélküli felelősség gyökeret vert, még pedig erősebben, mint a vétkességi elv.*”³³ A további tényállásokhoz (pl. állattartók, épülettulajdonosok, veszélyes üzemek felelőssége) kapcsolódó bírói gyakorlatot áttekintve szintén azt állapítja meg a szerző, hogy „*iudicaturánkban az objectiv felelősség elve már mélyen gyökeret vert; bár nem egész kristály tisztasággal, mert számos esetben a vétkességi elv hangoztatása vagy legalább az objectiv felelősségnek a vétkességi elvvel való aláfestése dogmatikai szempontból zavarólag hat.*”³⁴

E rész utolsó, *Eredmények* című fejezetében a szerző azzal a kérdéssel foglalkozik, hogy az objektív felelősségnek van-e egységes és elvi alapja, és ha van, akkor mi az. Ennek megválaszolásához bemutatja az objektív felelősséget alátámasztó megközelítéseket. Így kitér az ártatlansági elméletre, az érdek (haszon) elméletre, a veszélyességi elvre, a méltányossági elméletre, a „*socialisticus teoriára*”, a „*normal typusra*”, a forgalom érdekére, a *finalitas*-elméletre, valamint az akarat elméletre is. Dezső Gyula számára azonban leginkább az okozási elv fogadható el az objektív felelősség legáltalánosabb jogalapjaként, mert valamennyi tényállásról elmondható az, hogy „*a bekövetkezett kár és a felelőssé tett személy között oki és okozati viszony áll fenn.*”³⁵ A szerző

²⁹ FUGLINSZKY 2019, 106–115. pp.

³⁰ Uo. 152–153. pp.

³¹ Uo. 229–231. pp.

³² Uo. 232–233. pp.

³³ Uo. 245. p.

³⁴ Uo. 255. p.

³⁵ Uo. 293. p.

másokkal egyetértve megerősíti azt az álláspontot, hogy „a kártérítési jogelv egységes nem lehet. Sem a vétkességi, sem az okozási elv egymagában a modern kártérítés rendszerét ki nem töltheti; generalisálni az egyiket ép oly kevéssé lehet, mint a másikat. [...] Éppen ezért gondosan óvakodjunk attól, hogy a vétkességi és az objectiv theoriát két olyan concurráló jogelvnek tekintsük, melyek közül az egyiknek győznie és a másiknak buknia kell. Ellenkezőleg, arra kell igyekeznünk, hogy mind a kettőt a modern jogfejlődés folyton fokozódó igényeihez idomítsuk.”³⁶

A monográfia *Függelke* az objektív felelősségtől független kártérítési kérdéssel, a nem vagyoni, azaz erkölcsi vagy ideális kár témájával foglalkozik. E rész első fejezete *Meszlény Artúr* felosztását követve veszi végig az erkölcsi kár esetcsoportjait. Így erkölcsi kár keletkezhet egyrészt személyi immateriális javak megsértésével, amelyek csak természetes személyekhez kapcsolódnak. Ide tartozik az élet, a szabadság, a becsület, a szemérem, a testi épség és egészség, a családi állás, a vallásos és erkölcsi érzület, a név, valamint a testületi tagság. Ezek közül a legtöbbet a Ptk. is elismeri nevesített személyiségi jogként, vagy besorolhatóak egy másik nevesített jog alá a testületi tagság kivételével. Ez utóbbi alatt egy testület tagját megillető jogokat kell érteni. Mai szemmel igen meglepőnek tűnne, ha egy testület tagja azért követelne kompenzációt a nem vagyoni sérelmeiért, mert pl. nem gyakorolhatta tagsági jogait. A második csoportban a vagyoni immateriális javak találhatóak, amelyek nemcsak természetes személyeket, hanem jogi személyeket is megilletnek. Ide tartozik a szerző szerint a cég (ez a mai fogalmaink szerint a kereskedelmi névnek felel meg), a védjegy, az üzleti titok, a hitel (ez pedig az üzleti hírnevet takarja), a házjog és a szerzői jog.

A *Függelék* második fejezete az erkölcsi kár történeti fejlődését mutatja be. Ennek keretében *Dezső Gyula* kitért a római jogi előzményekre, a német jogfejlődésre (különös tekintettel a fájdalomdíjra), az Osztrák Polgári Törvénykönyvre, a francia jogra, a svájci kötelmi jogi törvényre, valamint az angolszász jogra is. Bár ez utóbbi tekintetében csak szekunder forrásokra támaszkodik.

A harmadik fejezet az eszmei kártérítés hazai bírói gyakorlatát és az Általános Polgári Törvénykönyv javaslatának vonatkozó rendelkezéseit mutatja be. *Dezső Gyula* szerint a bírói döntésekben az erkölcsi károkért való kompenzáció megítélése kivételesen tekinthető. Pl. a női becsület, szemérem megsértésekor is csak a vagyoni károk megtérítését rendelik el, bár ebbe időnként beleértik a „férjhezmeneteli lehetőség megnehezítését” is, amely a szerző szerint tulajdonképpen erkölcsi kár. Erre tekintettel haladásként fogja fel azokat az eseteket, amikor kompenzációt ítél meg a bíróság egy nő becsületének valótlan tényállítással való megsértése miatt, valamint egy olyan baleseti következményért, melynek folytán egy munkáslány arca feltűnően eltorzult.³⁷ Ezen ítéletek mellett azonban több olyat is említ, amely visszaesésnek tekinthető, mert azokban elmaradt az erkölcsi károkért való kompenzáció. Éppen ezért bizakodva tekint az Általános Polgári Törvénykönyv javaslatára, melynek 885. §-a általános szabályként mondja ki, hogy szándékos, súlyosan gondatlan vagy kötelezettségsértésből eredő károkozás esetén, ha ez a méltányosság alapján következik, akkor a károsult nem vagyoni káráért is megfelelő pénzbeli kártérítést (elégtételt) követelhet.

³⁶ Uo. 297. p.

³⁷ Uo. 339. p.

A *Függelék* záró fejezete az erkölcsi kárhoz kapcsolódó túlzásokkal foglalkozik. E gondolatok ma is aktuálisak lehetnek, hiszen sokan aggódtak a Ptk.-nak a sérelemdíjra vonatkozó szabályozásával kapcsolatban, hogy bagatell jellegű igények fogják ellepni a bíróságokat (ennek jelei azonban egyelőre nem mutatkoznak). *Dezső* Gyula ezzel kapcsolatban két dologra hívja fel a figyelmet. Egyrészt a becsület védelme kapcsán önmérsékletet kell tanúsítani, és el kell kerülni azt, hogy e jogintézmény a sajtószabadság vagy a művészeti és irodalmi kritika korlátjává váljon. Másrészt tartózkodni kell az indokolatlanul magas összegek megítélésétől is. Ezzel kapcsolatban igen érdekes záró gondolatot fogalmaz meg a szerző. „*Az ilyen kapzsiságokkal szemben a bíróságnak ridegen és irgalmatlanul kell eljárni és elretentés okából még attól sem szabad visszariadni, hogy a keresetet egészében utasítsák el, ha a követelt összegből azt látják, hogy a felperes kapzsisága és haszonlesése oly nagy, hogy az maga a jó erkölcsökbe ütközik.*”³⁸

A kronológiai sorrendet követve a következő általunk választott mű a szerző kiadásában megjelent, mindössze 35 oldalas munka, melynek címe *A vétkesség kérdése a házassági bontóperekben*. Ezt a rövidebb írást nem kimagasló tudományos értéke miatt kívánjuk bemutatni, hanem azért, mert sokat elárul arról a társadalmi közegről, amelyben *Dezső* Gyula a két világháború között élt.

A szerző elsőként a házasság felbonthatóságával kapcsolatos álláspontokat mutatja be. A korszellemet hűen tükrözi az alábbi, a házasság felbonthatósága melletti érv, amelytől nem határolódik el *Dezső* Gyula. „*Emellett szól az eugenetikai szempont is, mert csakis az össze nem illő házasfelek kicserélésének megengedése teszi lehetővé az oly ideális párkiválasztást, mely a legtökéletesebb utódok létrejöttét s így végeredményében az emberi faj folytonos nemesbítését vonja maga után és így tovább.*”³⁹ Ez azonban nem jelenti azt, hogy a szerző a házasság minél könnyebb felbonthatósága mellett foglalna állást. Ezt jól mutatja az alábbi gondolat. „*És végül a történelemben látjuk, hogy azok az államok, melyek megengedték a házasság könnyelmű és könnyű felbontását, csakhamar az erkölcsi pusztulás sivár képét mutatták, mely nem egyszer az állam teljes összeomlását vonta maga után.*”⁴⁰

Ezt követően *Dezső* Gyula a házassági jogról szóló 1894: XXXI. törvénycikknek (a továbbiakban: H. T. – a szerző által használt rövidítésnek megfelelően) a házasság bírói felbontására vonatkozó rendelkezéseit magyarázza. A H. T. csak olyan esetekben tette lehetővé a házasság felbontását, ha a bíróság legalább az egyik fél vétkességét megállapította. A törvény különbséget tett abszolút – midőn a bíróság csak a megjelölt tények fennállását vizsgálhatta, és ha azok valamelyike fennállt, akkor a házasságot felbontotta – és relatív – ahol a bíróság a tények fennállása mellett, azok súlyosságát, házasságra vonatkozó hatását is vizsgálta, majd szabad mérlegelés alapján dönthette el, hogy a házasságot felbontja-e – bontó okok között.

Az abszolút bontó okok egyike a házasságtörés. Ezzel kapcsolatban a szerző kiemeli, hogy a bírói gyakorlat ennek bizonyítását a lehető legszigorúbban követelte meg. Így pl. a Curia azt sem fogadta el elegendő bizonyítéknak egy konkrét ügyben, hogy az egyik házastárs egy harmadik személlyel egy szállodai szobában lakik. *Dezső* Gyula

³⁸ Uo. 349. p.

³⁹ DEZSŐ 1922, 4. p.

⁴⁰ Uo. 5. p.

szerint ennek többek között az volt az oka, hogy e bontó oknál nem volt lehetőség a mérlegelésre, valamint a házasság ezen okból történő felbontása büntetőjogi következményekkel is járhatott.⁴¹ Igencsak megütközést kelthet a mai olvasóban egy másik abszolút bontó okkal, a szándékos, súlyos testi sértéssel kapcsolatos gyakorlat. Eszerint a testi sértés súlyosságának megállapíthatósága nemcsak a gyógyulás időtartamától függött, hanem a felek társadalmi helyzetétől, műveltségétől. Így ha egy előkelő férfi bántalmazta oly mértékben a feleségét, hogy annak testén zúzódások, véraláfutások lettek, az megalapozta a házasság felbontását ezen abszolút okból kifolyólag. *Dezső Gyula* szerint azonban „*ugyanaz egy egyszerű, alacsony műveltségű, paraszt házaspárnál nem fogja megállapítani, sőt legtöbbször egyszerűen napirendre fognak térni az eset fölött.*”⁴²

A szerző komoly kritikával illeti a relatív bontó okok rendszerét. Ugyanis szerinte teljesen felesleges és zavaró az, hogy a H. T. négy esetet különböztet meg, mert az elsőbe – a) a házastársi kötelességek szándékos, súlyos megsértése – beletartozik a további három – b) a gyermek bűncselekmény elkövetésére vagy erkölcstelen életre való rábírása; c) megátalkodottan erkölcstelen életmód folytatása; d) öt évnél rövidebb szabadságvesztés kiszabása (az ennél hosszabb büntetésre való ítézés abszolút bontó ok volt) – is. Ezt a nézetet támasztja alá különösen az a tény, hogy az a) és c) pont közötti különbség a gyakorlatban elmosódott. A 21. század emberének szintén érdekesnek tűnhet az, hogy a bíróságok konkrétan milyen magatartások tanúsítása esetén bontották fel a házasságot elsősorban az a) pont alapján: pl. gyanúkelésre alkalmas életmód; a társadalmi állással és vagyoni viszonyokkal arányban nem álló, pazarló életmód; a férj által ellenzett színművészni pályát; a nemi együttlét óvszer használatához való kötése; nemi betegséggel való megfertőzés; a férj részéről a házasság végre nem hajtása; házsártos és veszekedő anyósok a másik házastárs tiltakozása dacára a lakásban való tartása.⁴³ *Dezső Gyula* a relatív bontó okok kapcsán még azt fejt ki, hogy ebben a körben igazán nehéz a felek helyzete. Ugyanis az abszolút okokhoz képest a tényálláshoz kapcsolódóan több kérdést kell bizonyítani, ugyanakkor nem élhetnek a bizonyítást leginkább megkönnyítő eszközökkel: a beismeréssel és az esküvel. A bontóperek inkvizitórius jellegűek voltak, a per feltétlen ura a bíró volt, aki hivatalból rendelt el bizonyítást. Ennek megfelelően a bíró köteles volt megvizsgálni azokat a körülményeket is, amelyek a bontás ellen szólnak, mert a gyakorlat alapján az állam érdeke a házasság fenntartása volt.⁴⁴

Dezső Gyula külön foglalkozik a H. T. 77. §-ával, a házastárs szándékos és jogos ok nélküli elhagyására alapított bontó okkal. Erre az esetre azért térünk ki részletesebben, mert jól példázza azt, hogy ha a jogalkotó szembe megy a társadalmi elvárásokkal, akkor az a jogszabályok tömeges megkerüléséhez vezet. Ugyanis a H. T. nem ismerte a házasság megegyezésen alapuló felbontását, ezért a gyakorlat e rendelkezést más tartalommal töltötte meg: e szakasz alapján adták be a keresetet akkor, ha a házasság megegyezéssel megegyeztek a házasságuk felbontásában (a szerző állítása szerint a bontó perek 80%-a indult a 77. § alapján, és ezeknek az eseteknek a 90%-a mögött valójában a felek megegyezése állt). Ha a felek megegyeztek a házasság felbontásában, akkor formálisan

⁴¹ Uo. 9. p.

⁴² Uo. 14. p.

⁴³ Uo. 22–23. pp.

⁴⁴ Uo. 24–25. pp.

teljes mértékben betartották a H. T. 77. §-ának előírásait. Eszerint az egyik házastárs az eljárás első lépéseként igazolta a bíróság előtt egy hatósági bizonyítvánnyal – amelyet könnyen kiadtak akár két tanú bemondására is –, hogy már hat hónapja külön éltek. Ezután a bíróság határozatában felszólította a másik házastársat az életközösség helyreállítására legfeljebb 30 napos határidővel. A határidő letelte után újabb hatósági bizonyítvánnyal igazolta az eljárást kezdeményező fél, hogy a felhívásnak nem tettek eleget, és így beadhatta a keresetet, a tárgyaláson pedig – ahol csak az ügyvédek jelentek meg, a felek nem – a bíróság ellenkérelem hiányában felbontotta a házasságot. Ha a formai szabályokat pontosan betartották, akkor a bíróság asszisztált ehhez a színlelt eljáráshoz,⁴⁵ ha viszont valamilyen formai hibát vétettek a felek, akkor az „ügy elveszett”: pl. ha a visszahívó kérelemből nem tűnt ki az őszinte és komoly szándék, akkor a keresetet elutasították. Emellett az is előfordulhatott, hogy az egyik fél csak színleg egyezett bele a házasság felbontásába, és a visszahívó kérelemre visszatért. Ezután viszont már nem kezdeményezhette a becsapott fél a házasság felbontását, mert ha más bontó ok fenn is állt volna, az a visszatéréssel megbocsátottnak minősült, ami a kizárta az arra alapozott kereset sikerességét.⁴⁶

Az általunk bemutatásra választott harmadik, 145 oldalas mű 1928-ban jelent meg *Fejezetek a zálogjogtan köréből* cím alatt. Ez a munka három nagyobb terjedelmű tanulmányból áll. Az első, amelynek címe *Ingó jelzálogjog* önállóan is megjelent 1927-ben a debreceni Tisza István Tudományos Társaság kiadványában, és azt a szerző fel is olvasta a társaság I. osztályának 1927. március 8-ai ülésén. A második tanulmány, amelynek címe *Törvényes zálogjog*, alapjául egy 1927-es jogászegyleti ülésen tartott előadás szolgált. A könyv harmadik részét képező írás (*Járvulékos vagy önálló jog-e a zálogjog?*) egyes részeit pedig a Magyar Tudományos Akadémia II. osztályának 1927. október 17-ei felolvasó ülésén mutatta be a szerző.⁴⁷

Az első fejezet akkori aktualitását az 1926-os ingó jelzálogi törvényjavaslat adta, bár e javaslat végül nem került elfogadásra, a magyar jogban az általános, a nem lajstromozott ingóságokra is alapítható jelzálog csak az 1996-os zálogjogi reformmal került bevezetésre.⁴⁸ A szerző a jogintézmény bemutatása során kitér annak történetére is, és ennek keretében rámutat arra, hogy annak alap gondolata már a római jogban is megtalálható volt, de gyakorlati megvalósítása nem volt megfelelő (pl. hiányoztak a szükséges nyilvántartások, amely nagyfokú bizonytalanságot szült), így összességében nem segítette, hanem inkább gátolta a hitelhez való hozzáférést.⁴⁹ *Dezső Gyula* emellett kitér a vonatkozó külföldi szabályozásra is: így többek között az osztrák és német törvényjavaslatokra,⁵⁰ valamint a már korábban hatályba lépett francia és angol törvényekre.⁵¹ Ezt követően a szerző az ingókat terhelő zálogjog hazai történetét, és az ingó jelzálogjoggal

⁴⁵ Ez kissé hasonlít a római jogból ismert *in iure cessióra* (színleges perre), amelyet pl. rabszolgák felszabadítására használtak (*manumissio*). Az eljárás során a rabszolgáját felszabadítani szándékozó személy egyik bizalmi emberét megkérte arra, hogy indítson pert ellene, amely során a bizalmi ember kijelentette, hogy a rabszolga szabad, az alperes pedig nem védekezett. Lásd FÖLDI – HAMZA 1996, 214–215. pp.

⁴⁶ DEZSŐ 1922, 26–34. pp.

⁴⁷ P. SZABÓ 2014, 621–622. pp.

⁴⁸ GÁRDOS 2008, 24. p.

⁴⁹ DEZSŐ 1927, 10–11. pp.

⁵⁰ Megjegyezzük, hogy a németországi javaslatok nem egy általános ingó jelzálogjogra vonatkoztak, ott a mai napig is csak lajstromozott ingóságokra lehet jelzálogjogot alapítani, l. BODZÁSI 2008, 4. p.

⁵¹ DEZSŐ 1927, 14–18. pp.

kapcsolatos szakmai vitát ismerteti részletesen kitérve a mellette (pl. a hitelezés megkönnyítése) és az ellene (pl. túlzott eladósodás veszélye) felhozott érvekre.⁵²

Számunkra a munka legérdekesebb része az 1926-os ingó jelzálogi törvényjavaslat elemzése. Ennek keretében válik világossá *Dezső* Gyula álláspontja az ingó jelzálogjog szerepével kapcsolatban. Ugyanis teljes mértékben egyetért a javaslatnak azzal a megoldásával, hogy nem valamennyi ingó vagyontárgyra, hanem csak a jogszabály által taxatív módon felsorolt ingóságokra lehetett volna ingó jelzálogjogot alapítani. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy magának a felsorolásnak a tartalmával is egyetértene, hiszen számos módosító javaslatot tesz ebben a vonatkozásban.

Szintén figyelemre méltó a szerzőnek a javaslat 7. és 13. §-ával szemben megfogalmazott kritikája. A javaslat alapján ugyanis az ingó jelzálogjogon nem lehetett volna alzálogot alapítani, átruházni pedig csak az adós hozzájárulása esetén lehetett volna. *Dezső* Gyula szerint azonban teljesen indokolatlan ez az adósokkal szembeni kivételes elbánás az egyéb jelzálogokhoz és a kézzzáloghoz képest. Ez valójában nem segít az adósoknak, hanem csak megnehezíti a hitelhezjutást.⁵³

A szerző az egyes kritikai megjegyzései ellenére összességében üdvözli a törvényjavaslatot és a jogintézményhez kötődő valós veszélyek – a középosztály eladósodásának további fokozódása – ellenére is nagy lehetőséget lát benne termelési hitel elterjedésére tekintettel, ami lehetővé teheti a termelőszféra olcsóbb finanszírozását, így a termelékenység növekedését is.⁵⁴

A második rész témája a törvényes zálogjog. Az előző tanulmányhoz hasonlóan a szerző e jogintézmény kapcsán is kitér a római jogi alapokra, valamint más jogrendszerek – elsősorban az osztrák és a német jog – vonatkozó szabályozására. A római joggal kapcsolatban hasonló következtetésre jut, mint az ingó jelzálogjog esetén: e jogintézmény is inkább rombolta a hitelezést, mert a számos törvényes zálogjog átláthatatlanul átszőtték az adósok vagyont (lásd pl. a kincstárat megillető zálogjogot a köztartozások erejéig, a feleséget megillető zálogjogot a hozománya biztosítására stb.), ezzel úgy konkuráltak a szerződéses zálogjogokkal, hogy lerontották azokat. E hatást erősítette az a körülmény, hogy e törvényes zálogjogok titkosak voltak.⁵⁵

A hazai jogban megtalálható törvényes zálogjogok közül a szerző figyelme elsősorban a kereskedelmi jogban – bizományos, szállítmányozó, fuvarozó, vasút és közraktár zálogjoga –, valamint az általános magánjogban – bérbeadó és haszonbérbeadó zálogjoga – megtalálható esetek felé fordul. E zálogjogokkal kapcsolatban a legfontosabb problémának azt tekinti, hogy e jogok egyszerre is fennállhatnak, a jogszabályok azonban csak néhány esetre adnak eligazítást a rangsor vonatkozásában. *Dezső* Gyula lényeglátást és problémafelismerő képességét jól érzékeltetik az alábbi mondatok. „*Egységes*

⁵² Uo. 19–29. pp.

⁵³ Uo. 31–33. pp. Megjegyezzük, hogy az ingó jelzálogjog adósának ilyen jellegű kedvezményekben való részesítését magunk sem látjuk indokoltnak, azonban kézzzálog esetében már látnánk értelmét egy ilyen jellegű megkülönböztetésnek (lásd pl. az óvadékba adott részvények esetét: az adósnak ilyenkor egyáltalán nem mindegy, hogy kinek a birtokában vannak a részvényei, hiszen ha az nem megfelelő kezekbe jut, akkor könnyen elvesztheti a társasági részesedését akkor is, ha a biztosított követelést egyébként szerződészerűen teljesítik).

⁵⁴ DEZSŐ 1927, 40–42. pp.

⁵⁵ Uo. 50–52. pp.

szabályokat a rangsor kérdésében felállítani éppen a törvényes zálogjogok s az ezekkel egyértelmű törvényes elsőbbségek nagy számára való tekintettel alig lehetséges; a bírónak esetről-esetre kell döntenie, szem előtt tartva a törvény célját, a zálogjog által védett érdek közgazdasági vagy szociális fontosságát, a követelés természetét, a hitelezők egymáshoz való viszonyát, jóhiszeműségét, a keletkezés időpontját stb. Az irányelveket létrehozni és állandósítani a bírói gyakorlat feladata s fontos volna, hogy kontroverz kérdésekben a kir. Kúria elvi jelentőségű határozatokat hozzon, melyek a joggyakorlatot egységessé tennék, legalább a gyakran előfordulni szokott collisiók esetén.”⁵⁶

A tanulmány utolsó részében az Általános Polgári Törvénykönyv javaslatának a törvényes zálogjogra vonatkozó rendelkezéseit elemzi. A bérbeadó zálogjogára vonatkozó tervezettel kisebb korrekciókkal ugyan egyetért a szerző, azonban kifejezetten veszélyesnek tartja azt az esetleges újítást, hogy a zálogjogosult a zálogtárgyat bírói út igénybevétele nélkül nyilvános árverésen eladhatná. „A kontradiktórius eljárással egybekötött bírói felhatalmazás nélkül való magáneladás joga az önbíráskodásnak bizonyos nemét jelenti, mely egyfelől ellenkezik az általános jogérzettel, másfelől népünk nem rendelkezik az ehhez szükséges kellő önfegyelemmel és judiciummal, úgyhogy e nagy szabadság – attól tartok – számos visszaélésre, de legalább is az adósok gyakori megrövidítésére és vagyoni megkárosítására fogna vezetni.”⁵⁷ E gondolatokkal kapcsolatban a Ptk. zálogjogi szabályozásának 2016-os módosítása jut eszünkbe, amikor azt a különös rendelkezést vezették be, hogy az általános szabálytól eltérve – amelyet egyébként a Ptk. vezetett be 2014-ben – fogasztói zálogjog esetén nincs lehetőség néhány kivételt eltekintve a zálogjog bírósági végrehajtáson kívüli érvényesítésére. Hiszen a jogalkotót is vélhetően hasonló megfontolások vezették akkor, amikor a jogszabály módosítása mellett döntött.

A harmadik és egyben utolsó rész a zálogjog járulékoságával, illetve önállóságával foglalkozik. E tanulmányában Dezső Gyula azt a kérdést teszi fel, hogy „*felfogható-e a zálogjog önálló jogként is, mely az alapul fekvő követeléstől független, sőt annak létezését nem is tételezi fel?*”⁵⁸

Ahogy már megszokhattuk tőle, a probléma vizsgálatát a római jognál kezdi. E téren arra jut, hogy több jele is van annak (pl. a követelés megszűnésekor továbbra is fennállt a zálogjog), hogy „*a iuristák több-kevesebb önállóságot ismertek fel a zálogjogban, bárha ezt öntudatosan nem is vallották.*”⁵⁹

Ezután néhány külföldi jogrendszert (pl. württembergi jog, szász jog) és a német jogirodalmat tekinti át. Ezek alapján arra a következtetésre jut, „*hogy sem a külföldi jogrendszerekben, sem a jogirodalomban a zálogjog, mint önálló jog és jogtárgy nem ismeretlen; a gondolat különböző formában ismételt felmerült, de eddigelé még nem tudatosan és következetesen, csupán szórányosan és ötletszerűen.*”⁶⁰

Ezt követően a szerző számos példát hoz fel annak illusztrálására, hogy a zálogjog gyakran valamilyen formában elválik a biztosított követeléstől, és így egyféle önállóságra tesz szert. Az egyik ilyen példa az óvadék, amelynél „*a leggyakoribb és legtermészetesebb eset az, hogy a biztosítani szándékolt követelés egyáltalában nem is fog létre-*

⁵⁶ Uo. 78. p.

⁵⁷ Uo. 87. p.

⁵⁸ Uo. 91. p.

⁵⁹ Uo. 95. p.

⁶⁰ Uo. 102. p.

jönni, az óvadék szükségessége nem is lesz aktuális, de azért annak quasi zálogszerepe első perctől fogva meglesz.”⁶¹ A zálogjog „teljes önállósága még eklatánsabban jelentkezik az alzálogjog esetében. [...] Az alapkövetelés lehet megtámadható, érvénytelen, semmis, sőt akár nem is létező és pedig akár kezdettől fogva az, akár későbbben válik azzá, mindezek dacára az alzálogjog érvényes és megtámadhatatlan és az alzálogos hitelező a zálogjogból, végeredményben tehát magából a zálogból követelhet kielégítést.”⁶² A zálogjog önállóságát mutatja a *confusio* – ha a zálogkötelezett és a zálogjogosult egy személyben egyesül – is, mert ilyenkor – a járulékoság elvével szembe menve – nem szűnik meg a zálogjog. Ennek komoly gyakorlati jelentősége is van, hiszen ennek megfelelően a zálogjogosult a zálogjogára a többi zálogjogosulttal szemben továbbra is hivatkozhat.⁶³ Az eddigi példákhoz hasonlóan a zálogjog önállóságát látja megjeleníteni Dezső Gyula a rangsor előzetes biztosításában és cseréjében, a harmadik személyek jóhiszeműségének szerepében, a keretbiztosítéki jelzálogjogban és értelemszerűen a telekadósság jogintézményében is.⁶⁴

Végül a szerző a felsőbb bírósági gyakorlatból hoz néhány szemelvényt annak bemutatására, hogy a hazai bíróságok alapvetően idegenkedtek a zálogjog önállóságának elismerésétől, és csak néhány olyan döntés volt ismert, amelyben valamiféle elmozdulás volt látható. Mindezek alapján arra a következtetésre jut, hogy „a forgalmi életben számos olyan eset van, amikor a zálogjog önálló jogként és jogtárgyként lép fel és ezeknek az eseteknek a jogi konzekvenciáit – tekintet nélkül az elméleti tantételre – habozás nélkül le kell vonni.”⁶⁵ E problémakör máig élő jelentőségét jól mutatja a zálogjog Ptk. általi újrakodifikálása, majd a későbbi módosítások által hozott változások és az ahhoz kapcsolódó viták.⁶⁶

A terjedelmi korlátok miatt el kell tekintenünk Dezső Gyula további munkáinak bemutatásától. Reméljük azonban, hogy e három mű rövid ismertetése is kellően érzékeltette azt, hogy Dezső Gyula munkássága mennyire sokoldalú volt, és hogy az általa vizsgált kérdéseket mindig rendkívüli alaposan vizsgálta kitérve különösen az adott jogintézmény római jogi alapjaira, a külföldi jogrendszerekre és jogirodalomra, valamint a hazai bírói gyakorlatra is – ez azokra az esetekre is igaz, amikor a nézetei az akkori korszaknak ugyan megfeleltek, de mára már meghaladottakká váltak (lásd a házasság felbontását). Az esetek többségében azonban olyan problémákkal foglalkozott, amelyek ma is aktuálisak (pl. nem vagyoni sérelmek kompenzációja, zálogjog önállósága stb.), és megállapításainak, következtetéseinek jelentős része ma is helytállóak.

⁶¹ Uo. 107. p.

⁶² Uo. 111–112. pp. Ezt az álláspontot annyiban vitatjuk, hogy ha az eredetileg biztosított követelés nem létező vagy érvénytelen, erre a kifogásra a kötelezett az alzálog jogosultjával szemben is hivatkozhat, ami akadályt képez az adott követelés zálogtárgyból való kielégítésnek.

⁶³ DEZSŐ 1927, 122–123. pp.

⁶⁴ Uo. 127–137. pp.

⁶⁵ Uo. 145. p.

⁶⁶ Lásd pl. a tulajdonosi zálogjogot vagy a különvált és az önálló zálogjoggal kapcsolatos vitákat.

*III. Fontosabb művei*⁶⁷

- A községek feladatai a közutak körül.* Budapest, 1912.
- A magyarországi katolikus egyházi javak.* Budapest, 1913.
- Az objectiv kártérítés tana. Független: az erkölcsi kár.* Budapest, 1917. [DEZSŐ 1917]
- Cselekvőképtelenek birtokjoga: dolgozat a római jog köréből.* Budapest, 1918.
- A vétkenesség kérdése a házassági bontóperben.* Budapest, 1922. [DEZSŐ 1922]
- Ingó jelzálogjog.* Budapest, 1927. [DEZSŐ 1927]
- A kártérítés alaptanai a legújabb jogalkotás szerint.* Budapest, 1928.
- Miképp kellene szabályozni az elmebeteg és fogyatékos elmetehetségűek cselekvőképességét?* (Magyar jogászegyleti értekezések. Új folyam 19). Budapest, 1928. 3–33. pp.
- Valorizáció a nemzetközi magánjogban.* Jogállam 1928/2–3. 97–117. pp.
- Fejezetek a zálogtan köréből.* Budapest, 1928.
- A járulékoság kérdése a zálogjogtanban.* Magyar Jogi Szemle 1928/8. 294–303. pp.
- Szolgáltatás és ellenszolgáltatás a kötelmi jog körében.* Kecskemét, 1931.
- Az elszakított magyarság jogi és kulturális helyzete.* Kecskemét, 1936.
- Változó tárgyú kötelmek.* Debrecen, 1936.
- Kártérítési felelősségek találkozása.* Budapest, 1936.
- A magánjogi társaság.* Budapest, 1937.
- A közös ingatlantulajdon egyes problémái.* Budapest, 1938.
- Az örökös és a hagyományos egymásközi felelőssége a hagyatéki hitelezőkkel szemben.* Budapest, 1938.
- Törvénytervezet a kereskedelmi utazók és az alkalmazott ügynökök jogviszonyairól: általános és részletes indoklással.* Budapest, 1938.
- A magánjog alakulása a csonka országban 1918-tól 1938-ig.* Miskolc, 1939.
- Jogok érvényesítése a harmadik személy javára kötött szerződésből.* Budapest, 1939.
- Jövőbeli jogok biztosítása: opció és rokonformái.* Budapest, 1940.
- A teljesítés módja, helye és ideje.* In: SZLADITS KÁROLY (szerk.): Magyar Magánjog, Kötelmi jog. Budapest, 1940. 66 p.
- A nő helyzete a magyar magánjogban.* Kecskemét, 1940.
- Új irányok a német családjogban.* Kecskemét, 1941.
- A svájci utazói törvény.* Budapest, 1944.
- Az özvegyi jog és a kötelesrész kapcsolatai.* Debrecen, 1946.
- Szovjet munkajog.* Jogtudományi Közlöny 1949/5–6. 101–106. p.
- Kétoldalú kárenyhítés.* Jogtudományi Közlöny 1950/5–6. 178–180. p.
- Népi demokratikus magyar magánjog alapelemei.* Szeged, 1950.
- A magyar munkajog vázlata: vezérfonal a munkajogi előadások hallgatásához.* Szeged, 1950.

---

⁶⁷ P. SZABÓ 2014, 625–627. pp.

IV. Irodalomjegyzék

- BALOGH ELEMÉR: *Állam- és Jogtudományi Kar 1921–1998 – Oktatás- és kutatástörténet*. In: RÁCZNÉ MOJZES KATALIN – SZENTIRMAI LÁSZLÓ (szerk.): *A Szegedi Tudományegyetem múltja és jelene (1921–1998)*. Officina. Szeged, 1999.
- BODZÁSI BALÁZS: *A jelzalog absztrakt formája a német jogban: a Grundschuld*. Themis 2008/1. 4–19. pp.
- FÖLDI ANDRÁS – HAMZA GÁBOR: *A római jog története és intézményei*. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest, 1996.
- FUGLINSZKY ÁDÁM: *A non-cumul mint legal irritant*. In: LAMM VANDA – SAJÓ ANDRÁS (szerk.): *Studia in honorem Lajos Vékás*. HVG-ORAC. Budapest, 2019.
- GÁRDOS ISTVÁN: *Az ingó jelzalog jog intézményi háttere és a polgári jogi kodifikáció*. Polgári Jogi Kodifikáció 2008/2. 23–28. p.
- HOLLÓSI GÁBOR: *A debreceni Jog- és Államtudományi kar története (1914–1949)*. Szerzői kiadás. Debrecen, 2007.
- LISZTES LÁSZLÓ – ZALLÁR ANDOR (szerk.): *Szegedi Egyetemi Almanach (1921–1970)*. JATE; SZOTE. Szeged, 1971.
- P. SZABÓ BÉLA: *Pusztarádóczy Dezső Gyula*. In: P. SZABÓ BÉLA (szerk.): *»Ernyedetlen szorgalommal ...« A Debreceni Tudományegyetem jogász professzorai (1914–1949)*. Debreceni Egyetem ÁJTK. Debrecen, 2014.
- STIPTA ISTVÁN: *A Jogakadémia tanári karának tudományos munkássága*. In: HOMICSKÓ ÁRPÁD OLIVÉR –, NÁNÁSI LÁSZLÓ – STIPTA ISTVÁN – TÖRÖ CSABA ATTILA: *A Kecskeméti Református Jogakadémia története 1875–1949*. Patrocinium. Budapest, 2019.